

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

**ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
імені ГЕРОЇВ КРУТ**

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ (НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ)
ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА
ФІЛОСОФІЇ У ВІЙСЬКОВОМУ ІНСТИТУТІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ імені ГЕРОЇВ КРУТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
Військового інституту телекомунікацій
та інформатизації імені Героїв Крут
протокол від 22.04.2021 року № 13

Начальник Військового інституту
телекомунікацій та інформатизації
імені Героїв Крут
генерал-майор

Віктор ОСТАПЧУК

**Київ
2021**

Положення про організацію педагогічної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, 2021.- 40 с.

Укладачі:

Радзівілов Г.Д.	заступник начальника інституту з наукової роботи, к.т.н., доцент		
Діянчук І.М.	начальник науково-організаційного відділу		
Моргун О.Г.	помічник начальника	науково-організаційного відділу	
Лазута Р.Г.	старший науковий	співробітник	науково-організаційного відділу
Куцаєв В.В.	молодший науковий	співробітник	науково-організаційного відділу

1. Загальні положення

1.1. Положення про організацію педагогічної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (далі – Положення) розроблено відповідно до:

Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)”

наказу Міністерства оборони України від 24.02.2017 року №115 “Про затвердження Особливостей підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих військових навчальних закладах (науково-дослідних установах Міністерства оборони України”;

наказу Міністерства оборони України від 09.01.2020 року №4 “Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти”.

Статуту Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут;

Тимчасових стандартів вищої освіти за відповідними спеціальностями;

Положення про організацію освітнього процесу у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (далі – Інститут), яке затверджено рішенням вченої ради Інституту;

Положення про наукову і науково-технічну діяльність у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, яке затверджено рішенням вченої ради Інституту від 29.12.20 р. (протокол № 5);

Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, яке затверджено рішенням вченої ради Інституту від 26.01.21 р. (протокол № 6);

Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут;

Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут від 29.12.20 р. (протокол № 5).

1.2. Положення є нормативним документом Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (далі – Інститут), який регламентує порядок, основні завдання та організацію педагогічної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Інституті.

1.3. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які здійснюють підготовку в ад'юнктурі Інституту відносяться до категорії тих, хто навчається і вважаються ад'юнктами Інституту.

1.4. Організаційні заходи, цілі, головні завдання, науково-методичне забезпечення, терміни, місця (структурні підрозділи) та порядок проведення педагогічної (науково-дослідної) практики здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії, призначення керівників практики визначаються наказом начальника інституту.

1.5. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії інших вищих військових навчальних закладів (наукових установ) можуть проходити педагогічну (науково-дослідну) практику в Інституті на умовах договорів, укладених між Інститутом (базою практики) і відповідними закладами.

2. Організація та керівництво педагогічної (науково-дослідної) практикою

2.1. Педагогічна (науково-дослідна) практика здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – ад'юнктів) в Інституті є невід'ємним елементом освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в ад'юнктурі Інституту.

2.2. Організацію, планування, координацію та контроль якості педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнктів Інституту здійснює заступник начальника інституту з наукової роботи через науково-організаційний відділ та керівники структурних підрозділів за якими закралені ад'юнкти.

Керівництво педагогічної (науково-дослідної) практикою здійснюють керівники структурних підрозділів Інституту (кафедри, науковий центр зв'язку та інформатизації) на базі яких проводиться педагогічна (науково-дослідна) практика ад'юнктів, а безпосереднє керівництво та контроль – керівники практики від цих структурних підрозділів.

До керівництва педагогічною (науково-дослідною) практикою залучаються досвідчені науково-педагогічні та наукові працівники.

Загальне керівництво, контроль та науково-методичне консультування педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнктів здійснює науковий керівник ад'юнкта. Як правило при проведенні педагогічної практики науковий керівник ад'юнкта може бути і керівником практики.

2.3. Педагогічна практика ад'юнктів проводиться на кафедрах Інституту, а науково-дослідна практика у структурних підрозділах наукового центру зв'язку та інформатизації Інституту, які визначаються наказом начальника інституту, з врахуванням розкладу проведення навчальних занять

та планів наукової і науково-технічної діяльності наукового центру зв'язку та інформатизації Інституту.

2.4. Конкретні терміни проходження педагогічної (науково-дослідної) практики визначаються графіком навчального плану. При необхідності можливо перенесення термінів проходження педагогічної (науково-дослідної) практики на інший період навчання ад'юнктів.

2.5. Педагогічна (науково-дослідної) практика ад'юнктів Інституту проводиться на другому (третьому) році навчання шляхом проведення навчальних занять з навчальних дисциплін, які викладаються на кафедри, за якою закрплений ад'юнкт або проведенням (участю) у науково-дослідних роботах в структурних підрозділах наукового центру зв'язку та інформатизації Інституту.

2.6. Ад'юнкти, які в майбутньому після успішного закінчення навчання в ад'юнктурі Інституту плануються призначатися на посади науково-педагогічних працівників, проходять педагогічну практику.

Для ад'юнктів, які зараховані в ад'юнктуру Інституту з посад викладачів і мають педагогічний стаж понад два роки, педагогічна практика за поданням начальника кафедри, за якою закрплений ад'юнкт та рішенням начальника Інституту може бути скорочена або зовсім не проводитися.

2.7. Ад'юнкти, які в майбутньому після успішного закінчення навчання в ад'юнктурі Інституту плануються призначатися на посади наукових працівників, проходять науково-дослідну практику.

Для ад'юнктів, які зараховані до ад'юнктури Інституту з посад наукових співробітників і мають науковий стаж понад два роки, науково-дослідна практика за поданням начальника кафедри, за якою закрплений ад'юнкт та рішенням начальника Інституту може бути скорочена або зовсім не проводитися.

2.8. Педагогічна (науково-дослідної) практика ад'юнктів, як освітній компонент освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії проводиться згідно програми педагогічної або програми науково-дослідної практики.

2.8.1. Програмою педагогічної (науково-дослідної) практики визначаються: загальна мета, компетентності, які набуваються під час проходження практики, запланований результат проходження практики, зміст практики, система оцінювання педагогічної (науково-дослідної) практики, види та форми контролю успішності навчання, засоби діагностики успішності навчання, рекомендована література.

2.8.2. Загальний обсяг часу, який відводиться на проведення педагогічної (науково-дослідної) практики визначається програмою на підставі освітньо-науковою програмою і складає 180 годин/6 кредитів ЄКТС, з яких не менше 90 годин/3 кредитів ЄКТС (програмою педагогічної практики) відводиться на проведення навчальних занять, решта часу використовується ад'юнктом для проведення підготовки до проведення навчальних занять, відпрацюванню навчально-методичного забезпечення проведення навчальних занять та інше. Програмою науково-дослідної практики передбачається неменше 10 годин на вивчення керівних документів решта часу використовується ад'юнктом для проведення науково-дослідних робіт.

2.8.3. Форма програми педагогічної (науково-дослідної) практики з елементами відпрацювання програми педагогічної практики наведена у додатку 1.

2.8.4. Програма педагогічної (науково-дослідної) практики розробляється відповідною кафедрою, за якою закріплений ад'юнкт, за відповідною спеціальністю, на підставі вимог, які визначені в тимчасовому стандарті вищої освіти та освітньо-науковій програмі за відповідною спеціальністю. Програма педагогічної (науково-дослідної) практики обговорюється на засіданні кафедри, підписується начальником кафедри розробника та затверджується заступником начальника інституту з наукової роботи.

2.8.5. Програма педагогічної (науково-дослідної) практики надається до науково-організаційного відділу для подальшого архівного зберігання.

2.9. Виконання ад'юнктом програми педагогічної (науково-дослідної) практики безпосередньо здійснюється за робочою програмою педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта, у якій визначається загальна мета, компетентності, які набуваються під час проходження практики, запланований результат проходження практики, система оцінювання, структура педагогічної (науково-дослідної) практики, засоби діагностики успішності навчання, рекомендована література, а також план виконання індивідуального завдання педагогічної практики (у якій визначаються: види діяльності, терміни їх виконання, оцінка в балах та відмітка про виконання).

Робоча програма педагогічної (науково-дослідної) практики є робочим документом ад'юнкта.

2.9.1. Форма робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта з елементами відпрацювання програми педагогічної практики наведена у додатку 2.

2.9.2. Робоча програма педагогічної (науково-дослідної) практики розробляється індивідуально кожним ад'юнктом до початку навчального року, за допомогою і науково-методичним забезпеченням наукового керівника на підставі програми педагогічної (науково-дослідної) практики з врахуванням рішення начальника інституту, щодо строку та терміну проведення практики, її особливостей, з врахуванням запланованих навчальних занять згідно розкладу проведення навчальних занять або запланованих наукових досліджень згідно планів наукової і науково-технічної діяльності наукового центру зв'язку та інформатизації Інституту.

Робоча програма педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта обговорюється на засіданні кафедри, підписується ад'юнктом та науковим керівником та затверджується начальником кафедри за якою закрплений ад'юнкт до початку навчального року.

2.9.3. Після проведення педагогічної (науково-дослідної) практики робоча програма педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта зберігається на кафедрі, за якою закрплений ад'юнкт.

2.10. Складовою робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики є звіт про виконання робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики, у якому визначаються заходи, які були здійснені за період практики (зміст видів діяльності за етапами практики, звітність (статті, участь у конференціях тощо)), кількість балів, які було отримано за проведений вид діяльності.

Форма звіту про виконання робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта з елементами відпрацювання програми педагогічної практики наведена у додатку 3.

3. Мета, завдання та зміст педагогічної (науково-дослідної) практики

3.1. Метою педагогічної практики ад'юнктів в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є підвищення та закріплення професійної підготовки до педагогічної діяльності, закріплення знань ад'юнктів з питань організації освітнього процесу, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, застосування активних метод викладання дисциплін відповідного фахового напрямку.

3.1.1. Завданнями педагогічної практики ад'юнктів є:

закріплення теоретичних знань, умінь і навичок, отриманих ад'юнктом в процесі вивчення навчальних дисциплін спеціальності;

набуття ад'юнктами професійних компетентностей в організації та здійсненні освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі;

оволодіння методикою підготовки, проведення різноманітних форм навчальної роботи та методикою аналізу навчальних занять;
формування уявлення про сучасні освітні інформаційні технології;
прищеплювання навичок самоосвіти самовдосконалення, сприяння активізації педагогічної діяльності ад'юнкта;
набуття навичок практичної діяльності щодо впровадження здобутих теоретичних знань;
здобуття навичок викладання навчальних дисциплін, педагогічної майстерності, вміння викласти матеріал у доступній і зрозумілій формі;
формування умінь практичної викладацької діяльності, самостійного виконання педагогічної діяльності за обраним напрямом підготовки;
отримання ад'юнктами практичного досвіду педагогічної діяльності та науково-методичної роботи.

3.1.2. Педагогічна практика організовуються на основі реалізації принципів креативності і науковості:

креативність припускає актуалізацію і стимулювання творчого підходу ад'юнкта до підготовки і проведення різних видів навчальної роботи;
науковість передбачає добір змісту і побудови навчальних занять у вищих військових навчальних закладах з урахуванням закономірностей педагогічного процесу.

3.1.3. Зміст педагогічної практики ад'юнкта передбачає:

визначення концептуальних засад організації педагогічної діяльності у вищому військовому навчальному закладі;
ознайомлення з нормативно-правовими документами, нормативними документами Інституту, щодо організації освітнього процесу в Інституті;
моніторинг, аналіз та підготовка методичного забезпечення освітніх компонент у вищих військових навчальних закладах;
ознайомлення з освітніми компонентами (програмами, робочими програмами навчальних дисциплін) кафедри їх змістом та навчально-методичним забезпеченням;
планування структури, розроблення методики і здійснення підготовки до проведення лекційних, семінарських, практичних, групових, лабораторних занять, обговорення визначених питань з науковим керівником;
ведення спостережень за виконанням провідними науково-педагогічними працівниками Інституту різних видів навчально-методичної роботи;
відвідування лекцій, практичних та інших навчальних занять чи їх фрагментів досвідчених науково-педагогічних працівників Інституту з фахових навчальних дисциплін у галузі наукового дослідження ад'юнкта та здійснення аналізу їх проведення;
проведення навчально-методичної роботи (написання планів, конспектів лекцій, підручників, навчальних посібників та інших навчально-

методичних матеріалів) до проведення навчальних занять та узгодження під час відпрацювання з науковим керівником (за необхідністю);

визначення навчальних груп, навчальних дисциплін для проведення різних за формою навчальних занять згідно розкладу та обговорення з викладачами використаних методів, методичних знахідок тощо;

підготовка та проведення пробного, практичного, групового, семінарського заняття. Підготовка та проведення контрольних видів занять. Підготовка та проведення екзамену;

перевірка курсових і контрольних робіт, рефератів, звітів із практик проведення консультацій з здобувачами вищої освіти;

впровадження у навчальний процес інноваційних технологій та авторських методик проведення навчальних занять, вироблення індивідуального стилю організації педагогічної взаємодії та пізнавальної діяльності зі здобувачами вищої освіти;

організація активних форм навчання (круглий стіл; зустріч з фахівцями, обговорення актуальних проблем курсу у нетрадиційній формі);

налагодження контакту і організація педагогічної взаємодії зі здобувачами вищої освіти та аналіз педагогічних ситуацій;

розробку завдань здобувачам вищої освіти для самостійної роботи з матеріалом курсу, поточного контролю, тестів тощо;

участь у роботі навчально-методичного збору, навчально-методичних та міжкафедральних нарадах, науково-методичних конференціях та семінарах;

підготовка матеріалів педагогічної практики та звіту.

3.2. Метою науково-дослідної практики ад'юнктів в Інституті в системі вищої військової освіти на третьому освітньо-науковому рівні є оволодіння, поглиблення та розширення комплексу професійних компетентностей та якостей ад'юнктів, необхідних для майбутньої самостійної науково-дослідної діяльності.

3.2.1. Завданнями науково-дослідної практики ад'юнктів в Інституті є: набуття ад'юнктами практичних навичок та компетентностей в організації та здійсненні наукової і науково-технічної діяльності у вищому військовому навчальному закладі;

сприяти самовдосконаленню ад'юнктами універсальних якостей дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності;

формування уявлень про сучасні інформаційні технології наукової інформації;

оволодіння сучасною методологією наукового дослідження та здатність ад'юнкта до генерації нових ідей (креативність);

оволодіння сучасними методами збирання, аналізу та оброблення наукової інформації;

поглибити навички ад'юнктів щодо пошуку, самостійного відбору та обробки наукової інформації й емпіричних даних з предмету дослідження;

сприяти удосконаленню здатності розробляти та застосовувати інструментарій, проводити теоретичне та емпіричне дослідження, аналізувати й узагальнювати, а також презентувати його результати, обґрунтувати висновки;

розвинути здатність до апробації результатів наукового дослідження їх поширення та впровадження в практику наукової роботи;

участь у практичному виконанні науково-дослідних робіт,

створити умови для формування здатності ад'юнктів до використання методів наукового дослідження для оцінювання результатів в роботі;

сформуванню здатності до диференціації професійної діяльності відповідно специфіки наукової роботи, її змісту, видів та напрямів;

сприяти удосконаленню здатності до розробки науково-методичного забезпечення наукової роботи, впровадження інновацій у професійну діяльність.

набуття практичного досвіду у розробленні методик проведення наукових досліджень та експериментів,

оволодіння вміннями аналізувати та фіксувати здобуті результати у вигляді звітів, публікацій та доповідей.

3.2.2. Зміст науково-дослідної практики ад'юнкта передбачає:

опрацювання документів, що регламентують наукову-дослідну діяльність бази практики; виокремити перспективні напрями та теми дослідження, що відповідають змісту наукової діяльності бази практики, типи, види, моделі та методів науково-дослідженої роботи, що застосовуються науковим персоналом організації-бази практики;

розробку концепції дослідного проекту відповідно до спрямованості науково-дослідної роботи бази практики та напрямку власної дослідної роботи;

організацію та проведення дослідної процедури, пов'язаної із пошуком, відбором та обробкою наукової інформації, збором та аналізом емпіричних даних, узагальненням результатів проведених досліджень, в рамках власного наукового дослідження або планової науково-дослідної діяльності бази практики;

оформлення наукової документації, організація виконання, супровід науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;

підготовку наукового звіту за результатами проведеного дослідження та рекомендації щодо їх впровадження в практиці наукової роботи та діяльності вищих військових навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців із наукової роботи;

презентацію результатів власного наукового дослідження або науково-дослідної роботи бази практики під час наукового заходу;
організація представлення наукових досягнень у виставках та конкурсах різного рівня;
підготувати наукову публікацію за результатами власного наукового дослідження або науково-дослідної роботи бази практики;
підготувати звіт за результатами науково-дослідної практики.

4. Порядок проведення та оцінювання результатів педагогічної (науково-дослідної) практики

4.1. Педагогічна (науково-дослідна) практика ад'юнктів проводиться в установах, структурних підрозділах Інституту, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам освітніх програм.

4.2. Проведення педагогічної (науково-дослідної) практики відбувається із забезпеченням та створенням належних умов для проходження практичної підготовки ад'юнктів, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і санітарії відповідно до чинного законодавства, проведення обов'язкових інструктажів з охорони праці.

4.3. Базою для проведення в Інституті педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнктів є навчальні та наукові структурні підрозділи Інституту, які визначаються кафедрою, за якою закрплений ад'юнкт та мають належні умови для проведення практики.

Ад'юнкти, за погодженням з кафедрою, яка організовує проведення педагогічної (науково-дослідної) практики, можуть самостійно обирати місце її проходження і пропонувати для укладання відповідних договорів.

4.4. Ад'юнкти Інституту можуть проходити практику за межами України в порядку, встановленому чинним законодавством і договорами про співпрацю, укладеними Інститутом з іншими закладами вищої освіти, науковими установами тощо інших держав.

4.5. Навчальне навантаження, яке виконує ад'юнкт під час педагогічної практики, зараховується науково-педагогічному працівнику, що викладає певний курс і контролює якість його викладання ад'юнктом (присутність науково-педагогічного працівника на заняттях обов'язкова).

Безпосередній контроль за педагогічною практикою ад'юнкта здійснюють його науковий керівник (керівник практики) та науково-педагогічний працівник з дисципліни, за якою відбувається педагогічна практика.

4.6. Планування, організація та виконання науково-дослідних робіт, експериментів, розробці методики проведення наукових досліджень та інше, а також здійснення контролю роботи ад'юнкта під час виконання програми практики, вживання заходів щодо усунення недоліків в організації науково-дослідної практики покладається на керівника науково-дослідної практики.

4.7. У процесі проходження педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкт отримує консультації від керівника практики (наукового керівника), бере участь в освітньому процесі або науково-дослідній роботі під його керівництвом та має право отримати консультації провідних науково педагогічних або наукових працівників Інституту.

4.8. У процесі проходження практики ад'юнкти перебувають на робочих місцях у структурних підрозділах Інституту, дотримуються правил внутрішнього розпорядку і техніки безпеки в Інституті, знайомляться з посадовими інструкціями науково-педагогічних, наукових працівників, виконують покладені на них обов'язки та завдання, набувають навичок самостійної організації та здійснення навчального процесу або наукової діяльності.

4.9. Педагогічна практика складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітнього. Для кожного етапу практики формуються конкретні завдання (заходи), які об'єднуються за змістом у змістові модулі з визначенням часу (годин) на їх засвоєння (проведення).

На першому (підготовчому) етапі передбачається:

з'ясувати функції, мету, завдання практики, ознайомитися з місцем і програмою педагогічної практики;

ознайомлення з нормативними документами освітнього процесу в Інституті, організацією планування і обліку навчальної та методичної роботи науково-педагогічних працівників кафедри, з поточними навчально-методичними матеріалами кафедри, програмами, робочими програмами навчальних дисциплін кафедри їх змістом та навчально-методичним забезпеченням;

розроблення робочої програми педагогічної практики ад'юнкта з врахуванням її особливостей та запланованих навчальних занять згідно розкладу проведення навчальних занять;

відвідування занять, які проводять досвідчені науково-педагогічні працівники Інституту та кафедри;

вивчення наявних на кафедрі навчально-методичних матеріалів (робочої програми дисципліни, що планується до викладання, завдань для практичних занять та семінарів; тестів, тощо);

ознайомлення з інноваційними освітніми, інформаційно-комунікаційними цифровими технологіями та можливістю їх використання в

процесі підготовки та проведення різних видів навчальних занять, участь в розробленні нового та удосконаленні існуючих навчально-методичних матеріалів;

розгляд на засіданні кафедри питання щодо проведення пробного заняття ад'юнктом за участі науково-педагогічних працівників кафедри.

Другий (основний) етап педагогічної практики передбачає:

розроблення розгорнутих плани-конспекти занять, обговорення їх з науковим керівником (керівником практики) від кафедри;

підготовку необхідні навчально-методичних матеріали для проведення навчальних занять;

самостійне проведення групових, практичних, лабораторних або семінарських занять.

апробація навчально-методичних матеріалів, в розробці яких ад'юнкт приймав участь.

Незалежно від форми апробації ад'юнкт має забезпечити відповідність навчально-методичної розробки вимогам теорії та методології педагогіки вищої освіти, передбачити застосування інноваційних методів і засобів навчання.

Третій (завершальний) етапом педагогічної практики передбачає:

підготовка звітних матеріалів за підсумками проходження практики і оформлення результатів, отриманих ад'юнктом за весь період педагогічної практики;

надання науковому керівнику (керівнику практики) звітних матеріалів за підсумками проходження практики з метою перевірки та оцінювання;

відпрацювання результати проведеної педагогічної практики у звіті про проходження педагогічної практики, який є складовою робочої програми педагогічної практики ад'юнкта;

проведення підсумкового контролю – диференційованого заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта;

обговорення звіту на засіданні відповідної кафедри, оцінювання та затвердження його начальником (завідувачем) кафедри.

4.10. Науково-дослідна практика складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітнього. Для кожного етапу науково-дослідної практики, науковим керівником (керівником практики) та ад'юнктом мають бути сформовані конкретні завдання, проведення заходів самостійної науково-дослідної роботи, які вносяться до робочої програми науково-дослідної практики ад'юнкта.

На першому (підготовчому) етапі передбачається:

ознайомлення з нормативними документами про організацію наукової і науково-технічної діяльності в Інституті, з перспективними, поточними

річними планами наукової і науково-технічної діяльності Інституту та звітами про їх виконання;

вивчення наявної документації щодо видів наукової (науково-технічної) роботи, а саме:

виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт;

науково-технічні (експериментальні) розробки;

оперативні завдання, що пов'язані з одержанням нових наукових результатів та науковим супроводженням їх практичної реалізації у Збройних Силах та Держспецтрансслужби;

випробування (попередні, визначальні, державні тощо) нових (модернізованих) зразків (комплексів, систем) озброєння і військової техніки;

дослідження на навчаннях та інших заходах підготовки військ (штабів) Збройних Сил та Держспецтрансслужби;

наукова і науково-технічна експертиза;

винахідницька та раціоналізаторська робота;

наукове та науково-технічне супроводження;

узагальнення і розповсюдження передового досвіду підготовки та застосування військ (сил) Збройних Сил та підрозділів Держспецтрансслужби.

Другий (основний) етап науково-дослідної практики передбачає:

самостійне виконання розділів робочої програми науково-дослідної практики:

організація та проведення дослідної процедури, пов'язаної із пошуком, відбором та обробкою наукової інформації, збором та аналізом емпіричних даних, узагальненням результатів проведених досліджень, в рамках власного наукового дослідження або планової науково-дослідної діяльності бази практики;

підготовку заяви на раціоналізаторську пропозицію, подання заявки на оформлення патенту на корисну модель.

На третьому (завершальному) етапі науково-дослідної практики здійснюється:

оформлення результатів, отриманих ад'юнктом за весь період науково-дослідної практики.

відпрацювання результати проведеної науково-дослідної практики у звіті про виконання робочої програми науково-дослідної практики, який є складовою робочої програми науково-дослідної практики ад'юнкта;

проведення підсумкового контролю – диференційованого заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми науково-дослідної практики ад'юнкта;

обговорення звіту на засіданні відповідної кафедри, оцінювання та затвердження його начальником (завідувачем) кафедри

5. Система оцінювання результатів педагогічної (науково-дослідної) практики

5.1. Оцінювання результатів педагогічної (науково-дослідної) практики здійснюється на основі запровадженої Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС) організації освітнього процесу.

Оцінювання результатів навчання під час проходження педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнктами здійснюється на основі рейтингової системи оцінювання (далі – РСО) з використанням накопичувальної бальної шкали та розширеної школи оцінювання знань за результатами виконаного завдання (заходу).

5.2. Розподіл балів накопичувальної бальної шкали та оцінок за розширеною (національною) шкалою регулюється нормативно-правовими актами Міністерства оборони України і визначена у таблиці 1.

Таблиця 1.

Школа оцінювання результатів навчання та переведення рейтингової оцінки (в балах) до оцінок за розширеною (національною) шкалою

Накопичувальної бальна шкала (рейтингова оцінка кредитного модуля (R) в балах)	Оцінка за розширеною шкалою
90 - 100	відмінно
80 - 89	дуже добре
65 - 79	добре
55 - 64	задовільно
50 - 54	достатньо
35 - 49	незадовільно
1 - 34	неприйнятно

Розмір шкали РСО з освітнього компоненту (педагогічна (науково-дослідна) практика) дорівнює 100 балів.

5.3. Розробники програми (робочої програми) педагогічна (науково-дослідна) практики для побудови РСО визначають окремим розділом програми:

систему контрольних заходів, які визначені структурою (змістом) програми (робочої програми) педагогічної (науково-дослідна) практики (завдання, заплановані етапи проходження практики, види діяльності ад'юнктів та захист звіту),

розподіл балів за кожне завдання, запланований етап проходження практики, вид діяльності ад'юнкта з врахування важливості та захист звіту;

систему рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання, яка передбачає визначення максимального (вагового) балу за кожне завдання, запланований етап проходження практики, вид діяльності ад'юнкта;

розрахунок шкали рейтингової оцінки педагогічної (науково-дослідної) практики для визначення оцінки за розширеною шкалою;
критерії оцінювання захисту звіту педагогічної (науково-дослідної) практики;

порядок застосування рейтингової системи оцінювання.

За виконання творчих робіт з педагогічної (науково-дослідної) практики (наприклад, участь у конкурсах наукових робіт, підготовка рефератів та оглядів наукових праць тощо) здобувачем вищої освіти можуть нараховуватися заохочувальні бали.

Для зручності побудови РСО, розробники програми (робочої програми) педагогічна (науково-дослідна) практики, насамперед, розробляють систему рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання, в якій визначають орієнтоване максимальне значення вагових балів з кожного контрольного завдання (запланованого заходу) на підставі структури, яка визначена у програмі (робочої програми) педагогічна (науково-дослідна) практики, після проводять уточнення розподілу балів програми та розподілом балів за кожне контрольне завдання (запланований захід).

5.4. Розробку системи оцінювання результатів виконання індивідуального завдання програми педагогічна (науково-дослідна) практики та інших видів діяльності здійснює кафедра у програмі педагогічної (науково-дослідна) практики.

5.5. Поточне оцінювання виконання плану індивідуального завдання, запланованих заходів, проведення навчальних занять згідно розкладу інших видів діяльності ад'юнкта, зазначених у робочій програмі педагогічної практики здійснює керівник практики шляхом аналізу та оцінки систематичної роботи ад'юнкта.

Оцінка процесу проходження педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкту керівником практики є рекомендаційною.

Для проведення підсумкового контролю – диференційованого заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта рішенням начальника (завідувача) кафедри, створюється комісія до складу якої входять начальник кафедри, науковий керівник та науково-педагогічний працівник кафедри за фахом.

5.6. Результати педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнктів оцінюються комплексно, за 100-бальною шкалою, як сума балів поточного оцінювання та оцінювання за результатами захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики, з урахуванням рівня виконаних завдань практики, змісту наданих документів, всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу або науково-дослідної роботи,

навчання, розвитку і професійної підготовки ад'юнктів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

5.7. Підсумкова оцінка за педагогічну (науково-дослідну) практику виставляється у відомість обліку успішності, яка оформляється и зберігається у науково-організаційному відділі у вигляді балів та переведення рейтингової оцінки (в балах) до оцінок за розширеною (національною) шкалою на основі захисту звіту ад'юнктом, представлених звітних матеріалів, засвідчених керівником практики.

5.8. Звіт про виконання робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта повинен включати перелік основних видів діяльності, що були виконані ад'юнктом під час практики із зазначенням форм, в яких були втілені їхні результати та кількості балів, наданих ад'юнкту за виконання кожного із видів діяльності керівником практики. До звіту мають бути додані копії матеріалів наукової роботи ад'юнкта, виконаної під час педагогічної (науково-дослідної) практики (статей, доповідей, презентацій, тощо).

Форма звіту робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта з елементами відпрацювання педагогічної практики наведена у додатку 3.

Звіт підписує ад'юнкт. У звіті також зазначаються висновки та зауваження керівника практики, начальника кафедри. Після визначення підсумкової оцінки, звіт підписують члени комісії. Звіт ухвалюється на засіданні кафедри та затверджується начальником кафедри.

5.9. Ад'юнкти, які були не допущеними до захисту звіту робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта, мають усунути причини, що призвели до цього. Наукові керівники та керівники практики мають забезпечити ад'юнктам можливість усунути ці причини та підвищити свій рейтинговий бал за виконання завдання, запланований етап проходження практики, вид діяльності, які визначені програмою (робочою програмою) педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта.

5.10. Критерії допуску до захисту звіту робочої програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта визначається кафедрою у програмі педагогічної (науково-дослідної) практики.

5.11. У випадку отримання негативного висновку, щодо проходження педагогічної практики за результатом захисту звіту, ад'юнкту надається право повторного проходження педагогічної (науково-дослідної) практики та захисту звіту у встановленому порядку.

5.12. Результати проведення ад'юнктом педагогічної (науково-дослідної) практики мають бути обговорені та оцінені на засіданні кафедри або наукового центру. Після проведення практики та її оцінювання ад'юнкт має заповнити відповідний розділ свого індивідуального навчального плану в семестрі, в якому мала місце практика.

6. Права та обов'язки ад'юнкта та керівника практики

6.1. З метою належного проведення педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкт має право на:

вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної в Інституті, бібліотеках і державних архівах України;

отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо наукових досліджень від керівника практики;

безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;

можливість на внесення змін до індивідуального навчального плану за погодженням зі своїм керівником практики;

отримання затвердженого звіту за результатами практики.

6.2. Ад'юнкт зобов'язаний:

виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України "Про вищу освіту" від 01 липня 2014 р. № 1556-VII та інших нормативно-правових актів;

дотримуватись положень Статуту Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

дотримуватися морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії), встановлених Інститутом;

виконувати план графік проведення педагогічної (науково-дослідної) практики та звітувати про її виконання на засіданні кафедри (наукового центру);

дотримуватися Правил внутрішнього розпорядку Інституту.

6.3. Керівник практики має наступні права:

вносити пропозиції при складанні програми (робочої програми) педагогічної (науково-дослідної) практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії;

бути присутнім на засіданні кафедри (наукового центру), де проводиться обговорення результатів педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта;

пропонувати на засіданні кафедри (наукового центру) зарахувати виконання (не виконання) затвердженого плану графіку педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта.

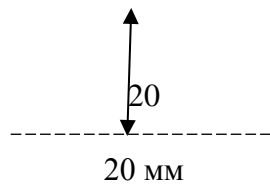
6.4. Керівник практики має наступні обов'язки:
здійснювати керівництво педагогічною (науково-дослідною) практикою;
надавати консультацій щодо змісту і методології наукових досліджень;
надавати допомогу у складанні методик та експериментальних досліджень, а також у підготовці наукових публікацій та доповідей;
допомагати ад'юнкту у пошуку видань необхідних для відпрацювання науково-дослідних завдань;
контролювати виконання програми педагогічної (науково-дослідної) практики ад'юнкта;
здійснювати контроль за своєчасним наданням ад'юнктом в науково-організаційний відділ документів щодо результатів педагогічної (науково-дослідної) практики.

7. Прикінцеві положення

7.1. Положення затверджується вченою радою Інституту і вводиться в дію наказом начальника інституту.

7.2. Контроль за дотриманням вимог Положення покладається на заступника начальника інституту з наукової роботи, науково-організаційний відділ, начальників (завідувачів) кафедр, начальника наукового центру зв'язку та інформатизації, навчальний відділ, керівників практики.

7.3. Зміни і доповнення до Положення розглядаються і затверджуються вченою радою Інституту і вводяться в дію наказом начальника інституту.

Додаток 1
(Приклад відпрацювання
програми педагогічної
практики)

**ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника інституту з
наукової роботи

полковник

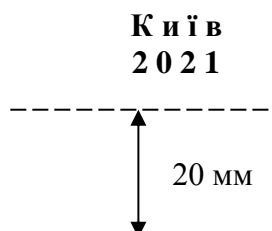
Григорій РАЗДІВІЛОВ

" ____ " _____ 20 ____ року

Рівень вищої освіти третій освітньо-науковий
Ступінь вищої освіти докторів філософії
Галузь знань 12 Інформаційні технології
Спеціальність 126 Інформаційні системи та технології

Код ОК.09

Розроблено та внесено:

Кафедрою _____
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

Розробники програми:

Вказуються прізвища, імена, по батькові, науковий ступені та вчене звання розробників програми навчальної дисципліни, посада і назви організації, де він працює

Ухвалено на засіданні кафедри

Протокол від "___" _____ 20 року № ___

Начальник кафедри

полковник

"___" _____ 20 року

Олександр ПЕТРЕНКО

ВСТУП

Програма обов'язкового освітнього компоненту “Педагогічна практика”, складена відповідно до освітньої-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – ад’юнктів)

Рівня вищої освіти третій освітньо-науковий

Ступеня вищої освіти доктора філософії

Галузі знань 12 Інформаційні технології

Спеціальності 126 Інформаційні системи та технології

Предметом вивчення освітнього компоненту є організація та оволодіння практикою викладання навчальних дисциплін технічного спрямування у вищих військових навчальних закладах, теорія і методика виховної роботи, педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти.

Міждисциплінарні зв’язки

(визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

1. Загальна мета та завдання педагогічної практики

1.1. Метою педагогічної практики ад’юнктів в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є підвищення та закріплення професійної підготовки до педагогічної діяльності, закріплення знань ад’юнктів з питань організації освітнього процесу, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, застосування активних метод викладання дисциплін відповідного фахового напрямку.

1.2. Завданнями педагогічної практики ад’юнктів є:

закріплення теоретичних знань, умінь і навичок, отриманих ад’юнктом в процесі вивчення навчальних дисциплін спеціальності;

набуття ад’юнктами професійних компетентностей в організації та здійсненні освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі;

оволодіння методикою підготовки, проведення різноманітних форм навчальної роботи та методикою аналізу навчальних занять;

формування уявлення про сучасні освітні інформаційні технології;

прищеплювання навичок самоосвіти самовдосконалення, сприяння активізації педагогічної діяльності ад’юнкта;

набуття навичок практичної діяльності щодо впровадження здобутих теоретичних знань;

здобуття навичок викладання навчальних дисциплін, педагогічної майстерності, вміння викласти матеріал у доступній і зрозумілій формі;

формування умінь практичної викладацької діяльності, самостійного виконання педагогічної діяльності за обраним напрямом підготовки; отримання ад'юнктами практичного досвіду педагогічної діяльності та науково-методичної роботи.

2. Компетентності, які набуваються під час проведення педагогічної практики

Згідно з вимогами освітньої-наукової програми освітня компонента забезпечує набуття ад'юнктами компетентності (компетентностей):

ФК 5. Наявність системи спеціальних знань щодо організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти та використання педагогічних технологій у вищій освіті; базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій; базові знання з педагогіки та психології вищої школи, необхідні для викладання комплексу спеціальних дисциплін в процесі підготовки фахівців з інформаційних систем та технологій.

3. Запланований результат навчання

Згідно з вимогами освітньої-наукової програми визначені та сформульовані наступні результати навчання ад'юнктів:

РН 7. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу

4. Зміст освітнього компоненту

4.1. На засвоєння освітнього компоненту “Педагогічна практика” відводиться 180 годин/6 кредитів ЄКТС, з яких неменше 90 годин/3 кредити ЄКТС відводиться на проведення навчальних занять, решта часу використовується ад'юнктом для проведення підготовки до проведення навчальних занять, відпрацюванню навчально-методичного забезпечення проведення навчальних занять та інше.

4.2. Педагогічна практика ад'юнктів Інституту проводиться на другому та третьому року навчання шляхом проведення навчальних занять з навчальних дисциплін, які викладаються на кафедри, за якою закрплений ад'юнкт.

4.3. Педагогічна практика складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітнього. Для кожного етапу практики формуються конкретні

завдання (заходи), які об'єднуються за змістом у змістові модулі з визначенням часу (годин) на їх засвоєння (проведення).

На першому (підготовчому) етапі передбачається:

з'ясувати функції, мету, завдання практики, ознайомитися з місцем і програмою педагогічної практики;

ознайомлення з нормативними документами освітнього процесу в Інституті, організацією планування і обліку навчальної та методичної роботи науково-педагогічних працівників кафедри, з поточними навчально-методичними матеріалами кафедри, програмами, робочими програмами навчальних дисциплін кафедри їх змістом та навчально-методичним забезпеченням;

розроблення робочої програми педагогічної практики ад'юнкта з врахуванням її особливостей та запланованих навчальних занять згідно розкладу проведення навчальних занять;

відвідування занять, які проводять досвідчені науково-педагогічні працівники Інституту та кафедри;

вивчення наявних на кафедрі навчально-методичних матеріалів (робочої програми дисципліни, що планується до викладання, завдань для практичних занять та семінарів; тестів, тощо);

ознайомлення з інноваційними освітніми, інформаційно-комунікаційними цифровими технологіями та можливістю їх використання в процесі підготовки та проведення різних видів навчальних занять, участь в розробленні нового та удосконаленні існуючих навчально-методичних матеріалів;

розгляд на засіданні кафедри питання щодо проведення пробного заняття ад'юнктом за участі науково-педагогічних працівників кафедри.

Другий (основний) етап педагогічної практики передбачає:

розроблення розгорнутих плани-конспекти занять, обговорення їх з науковим керівником (керівником практики) від кафедри;

підготовку необхідних навчально-методичних матеріалів для проведення навчальних занять;

самостійне проведення групових, практичних, лабораторних, семінарських та інших занять;

апробація навчально-методичних матеріалів, в розробці яких ад'юнкт приймав участь.

Незалежно від форми апробації ад'юнкт має забезпечити відповідність навчально-методичної розробки вимогам теорії та методології педагогіки вищої освіти, передбачити застосування інноваційних методів і засобів навчання.

Третій (завершальний) етапом педагогічної практики передбачає:

підготовка звітних матеріалів за підсумками проходження практики і оформлення результатів, отриманих ад'юнктом за весь період педагогічної практики;

надання науковому керівнику (керівнику практики) звітних матеріалів за підсумками проходження практики з метою перевірки та оцінювання;

відпрацювання результати проведеної педагогічної практики у звіті про проходження педагогічної практики, який є складовою робочої програми педагогічної практики ад'юнкта;

проведення підсумкового контролю – диференційованого заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта;

обговорення звіту на засіданні відповідної кафедри, оцінювання та затвердження його начальником (завідувачем) кафедри.

4.4. Структура програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”

Приклад

Назва змістових модулів та види діяльності ад'юнктів, завдання та заходи	Розподіл між видами робіт годин/ кред
Змістовий модуль 1. Нормативно-правові документи з організації освітнього процесу	
Змістовий модуль 2. Розробка та оформлення навчально-методичного забезпечення для проведення навчальних занять.	
Змістовий модуль 3. Підготовка та проведення навчальних занять	
Змістовий модуль 4. <i>(назва змістового модуля та короткий його зміст)</i>	
Змістовий модуль 5. <i>(назва змістового модуля та короткий його зміст)</i> Наприклад; підготовка звітних матеріалів за підсумками проходження практики і оформлення результатів	
Диференційований залік	2
Всього за програмою педагогічної практики	180 / 6

5. Рекомендована література

1. Закон "Про вищу освіту" – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах). Постанова кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 - <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248945529>.
3. Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. Наказ МО України від 09.01.2020 №4 - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20#Text>
4. Положення про організацію освітнього процесу у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут
5. Положення про наукову і науково-технічну діяльність у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, яке затверджено рішенням вченої ради Інституту від 29.12.20 р. (протокол № 5);
6. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут;
7. Положення про організацію педагогічної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

6. Види та форми контролю успішності навчання

Для зворотного зв'язку за якістю та успішністю навчання ад'юнктів під час виконання запланованих завдань (заходів), які визначені робочою програмою педагогічної практики ад'юнкта використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, підсумковий.

За необхідністю вхідний контроль освітнього компоненту "Педагогічна практика" проводиться за необхідністю у вигляді підготовки та проведення ад'юнктом пробного заняття.

Контроль успішності навчання ад'юнктів під час проведення поточного та підсумкового контролю здійснюється шляхом оцінювання результатів навчання педагогічної практики на основі рейтингової системи оцінювання (далі – РСО) з використанням накопичувальної бальної шкали та розширеної школи оцінювання знань за результатами виконаного завдання (заходу).

Розробка РСО успішності ад'юнктів з освітнього компоненту “Педагогічна практика”, яка передбачає проведення диференційованого заліку (захист звіту робочої програми педагогічної практики ад'юнкта може бути наступною:

Рейтингова оцінка кредитного модуля (R) освітнього компоненту “Педагогічна практика” з якого передбачено підсумковий контроль у вигляді диференційованого заліку, формується як сума всіх рейтингових балів, за змістові модулі (виконання запланованих завдань, заходів), повноти та якості відпрацювання індивідуального завдання, змісту та якості оформлення звітних документів, повноти та якості відпрацювання навчально-методичних матеріалів для проведення занять, якість проведених навчальних занять, якість доповіді та презентаційних матеріалів, штрафні та заохочувальні бали.

$$R = R_{3M1} + R_{3M2} + \dots + R_{3MX} + R_{ДЗ}$$

(Розподіл балів освітнього компоненту “Педагогічна практика” визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

Приклад розподілу балів освітнього компоненту “Педагогічна практика” наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Поточне оцінювання				Підсумкове оцінювання (діф.залік)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	.....	Змістовий модуль X	30	100
X	X		X		

Розмір шкали РСО з освітнього компоненту “Педагогічна практика” дорівнює 100 балів.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

(визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (в балах) з освітнього компоненту “Педагогічна практика”

(визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

Для визначення оцінки за розширеною (національною) шкалою рейтингова оцінка (в балах) з освітнього компоненту “Педагогічна практика” (R) переводиться згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Накопичувальної бальної шкали (рейтингова оцінка кредитного модуля (R) в балах)	Оцінка за розширеною шкалою
90 - 100	відмінно
80 - 89	дуже добре
65 - 79	добре
55 - 64	задовільно
50 - 54	достатньо
35 - 49	незадовільно
1 - 34	неприйнятно

Результати педагогічної практики ад'юнктів оцінюються комплексно, за 100-бальною шкалою, як сума балів поточного оцінювання та оцінювання за результатами захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики, з урахуванням рівня виконаних завдань практики, змісту наданих документів, всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу або науково-дослідної роботи, навчання, розвитку і професійної підготовки ад'юнктів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

7. Засоби діагностики успішності навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта.

Для визначення рівня знань ад'юнкта застосовується процедура формування підсумкової оцінки з освітнього компонента "Педагогічна практика" за двома складовими: результатами поточної навчальної діяльності ад'юнкта (поточний контроль) та результатами діагностики якості знань (підсумковий контроль – диференційований заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта).

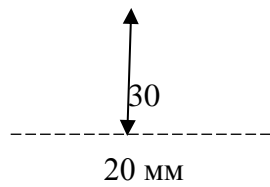
Поточний контроль здійснюється під час проведення поточної навчальної діяльності ад'юнкта і передбачає послідовне і систематичне накопичення балів за виконання всіх запланованих етапів проходження практики, контрольних завдань (запланованих заходів), проведення навчальних занять згідно розкладу інших видів робіт ад'юнкта, зазначених у робочій програмі педагогічної практики ад'юнкта.

Поточний контроль та оцінювання запланованих етапів проходження практики, контрольних завдань (запланованих заходів), проведення навчальних занять згідно розкладу інших видів робіт ад'юнкта, зазначених у робочій програмі педагогічної практики ад'юнкта, здійснює керівник практики шляхом аналізу та оцінки систематичної роботи ад'юнкта.

Оцінка процесу проходження педагогічної практики ад'юнкту, яка визначається під час поточного контролю керівником практики є рекомендаційною.

Підсумковий контроль проводиться в формі захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта комісією, яка створюється рішенням начальника (завідувача) кафедри, до складу якої входять начальник кафедри, науковий керівник та науково-педагогічний працівник кафедри за фахом.

Підсумкова оцінка за педагогічну практику виставляється у відомість обліку успішності.

Додаток 2
(Приклад відпрацювання
Робочої програми педагогічної
практики ад'юнкта)

**ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник кафедри
полковник

" ____ " _____ 20 року

(військове звання , прізвище, ім'я по батькові ад'юнкта)

Кафедра

Спеціальність 126 Інформаційні системи та технології

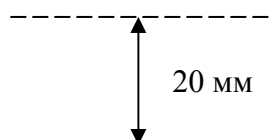
Роки підготовки

Керівник практики _____

(посада, вчене звання, наукова ступень)

_____
(військове звання, прізвище, ім'я, по батькові)

К и ї в
2 0 2 1

Вступ

Предметом вивчення обов'язкового освітнього компоненту “Педагогічна практика” є організація та оволодіння практикою викладання навчальних дисциплін технічного спрямування у вищих військових навчальних закладах, теорія і методика виховної роботи, педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти.

Робочою програмою педагогічної практики передбачено:

1. Загальна мета та завдання педагогічної практики

1.1. Метою педагогічної практики ад'юнктів в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є підвищення та закріплення професійної підготовки до педагогічної діяльності, закріплення знань ад'юнктів з питань організації освітнього процесу, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, застосування активних метод викладання дисциплін відповідного фахового напрямку.

1.2. Завданнями педагогічної практики ад'юнктів є:

закріплення теоретичних знань, умінь і навичок, отриманих ад'юнктом в процесі вивчення навчальних дисциплін спеціальності;

набуття ад'юнктами професійних компетентностей в організації та здійсненні освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі;

оволодіння методикою підготовки, проведення різноманітних форм навчальної роботи та методикою аналізу навчальних занять;

формування уявлення про сучасні освітні інформаційні технології;

прищеплювання навичок самоосвіти самовдосконалення, сприяння активізації педагогічної діяльності ад'юнкта;

набуття навичок практичної діяльності щодо впровадження здобутих теоретичних знань;

здобуття навичок викладання навчальних дисциплін, педагогічної майстерності, уміння викласти матеріал у доступній і зрозумілій формі;

формування умінь практичної викладацької діяльності, самостійного виконання педагогічної діяльності за обраним напрямом підготовки;

отримання ад'юнктами практичного досвіду педагогічної діяльності та науково-методичної роботи.

2. Компетентності, які набуваються під час проведення педагогічної практики

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми освітня компонента забезпечує набуття ад'юнктами компетентності (компетентностей):

ФК 5. Наявність системи спеціальних знань щодо організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти та використання педагогічних технологій у вищій освіті; базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій; базові знання з педагогіки та психології вищої школи, необхідні для викладання комплексу спеціальних дисциплін в процесі підготовки фахівців з інформаційних систем та технологій.

3. Запланований результат навчання

Згідно з вимогами освітньої-наукової програми визначені та сформульовані наступні результати навчання ад'юнктів:

РН 7. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу.

4. Зміст освітнього компоненту

4.1. На засвоєння освітнього компоненту “Педагогічна практика” відводиться 180 годин/6 кредитів ЄКТС, з яких неменше 90 годин/3 кредити ЄКТС відводиться на проведення навчальних занять, решта часу використовується ад'юнктом для проведення підготовки до проведення навчальних занять, відпрацюванню навчально-методичного забезпечення проведення навчальних занять та інше.

4.2. Педагогічна практика ад'юнктів Інституту проводиться на другому та третьому року навчання шляхом підготовки та проведення навчальних занять з навчальних дисциплін, які викладаються на кафедрі.

4.3. Педагогічна практика складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітнього. Для кожного етапу практики формуються конкретні завдання (заходи), які об'єднуються за змістом у змістові модулі з визначенням часу (годин) на їх засвоєння (проведення).

На першому (підготовчому) етапі передбачається:

з'ясувати функції, мету, завдання практики, ознайомитися з місцем і програмою педагогічної практики;

ознайомлення з нормативними документами освітнього процесу в Інституті, організацією планування і обліку навчальної та методичної роботи науково-педагогічних працівників кафедри, з поточними навчально-методичними матеріалами кафедри, програмами, робочими програмами навчальних дисциплін кафедри їх змістом та навчально-методичним забезпеченням;

розроблення робочої програми педагогічної практики ад'юнкта з врахуванням її особливостей та запланованих навчальних занять згідно розкладу проведення навчальних занять;

відвідування занять, які проводять досвідчені науково-педагогічні працівники Інституту та кафедри;

вивчення наявних на кафедрі навчально-методичних матеріалів (робочої програми дисципліни, що планується до викладання, завдань для практичних занять та семінарів; тестів, тощо);

ознайомлення з інноваційними освітніми, інформаційно-комунікаційними цифровими технологіями та можливістю їх використання в процесі підготовки та проведення різних видів навчальних занять, участь в розробленні нового та удосконаленні існуючих навчально-методичних матеріалів;

розгляд на засіданні кафедри питання щодо проведення пробного заняття ад'юнктом за участі науково-педагогічних працівників кафедри.

Другий (основний) етап педагогічної практики передбачає:

розроблення розгорнутих плани-конспекти занять, обговорення їх з науковим керівником (керівником практики) від кафедри;

підготовку необхідних навчально-методичних матеріалів для проведення навчальних занять;

самостійне проведення групових, практичних, лабораторних, семінарських та інших занять;

апробація навчально-методичних матеріалів, в розробці яких ад'юнкт приймав участь.

Незалежно від форми апробації ад'юнкт має забезпечити відповідність навчально-методичної розробки вимогам теорії та методології педагогіки вищої освіти, передбачити застосування інноваційних методів і засобів навчання.

Третій (завершальний) етапом педагогічної практики передбачає:

підготовку звітних матеріалів за підсумками проходження практики і оформлення результатів, отриманих ад'юнктом за весь період педагогічної практики;

надання науковому керівнику (керівнику практики) звітних матеріалів за підсумками проходження практики з метою перевірки та оцінювання;

відпрацювання результати проведеної педагогічної практики у звіті про проходження педагогічної практики, який є складовою робочої програми педагогічної практики ад'юнкта;

проведення підсумкового контролю – диференційованого заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта;

обговорення звіту на засіданні відповідної кафедри, оцінювання та затвердження його начальником (завідувачем) кафедри.

4.4. Структура програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”

Приклад

Назва змістових модулів та види діяльності ад’юнктів, завдання та заходи	Розподіл між видами робіт годин/ кред
Змістовий модуль 1. Нормативно-правові документи з організації освітнього процесу	
Змістовий модуль 2. Розробка та оформлення навчально-методичного забезпечення для проведення навчальних занять.	
Змістовий модуль 3. Підготовка та проведення навчальних занять	
Змістовий модуль 4. <i>(назва змістового модуля та короткий його зміст)</i>	
Змістовий модуль 5. <i>(назва змістового модуля та короткий його зміст)</i> Наприклад, підготовка звітних матеріалів за підсумками проходження практики і оформлення результатів	
Диференційований залік	2
Всього за програмою педагогічної практики	180 / 6

5. Види та форми контролю успішності навчання

Для зворотного зв’язку за якістю та успішністю навчання ад’юнктів під час виконання запланованих завдань (заходів), які визначені робочою програмою педагогічної практики ад’юнкта використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, підсумковий.

За необхідністю вхідний контроль освітнього компоненту “Педагогічна практика” проводиться за необхідністю у вигляді підготовки та проведення ад’юнктом пробного заняття.

Контроль успішності навчання ад’юнктів під час проведення поточного та підсумкового контролю здійснюється шляхом оцінювання результатів навчання педагогічної практики на основі рейтингової системи

оцінювання (далі – РСО) з використанням накопичувальної бальної шкали та розширеної школи оцінювання знань за результатами виконаного завдання (заходу).

Розробка РСО успішності ад'юнктів з освітнього компоненту “Педагогічна практика”, яка передбачає проведення диференційованого заліку (захист звіту робочої програми педагогічної практики ад'юнкта може бути наступною:

Рейтингова оцінка кредитного модуля (R) освітнього компоненту “Педагогічна практика” з якого передбачено підсумковий контроль у вигляді диференційованого заліку, формується як сума всіх рейтингових балів, за змістові модулі (виконання запланованих завдань та заходів), повноти та якості відпрацювання індивідуального завдання, змісту та якості оформлення звітних документів, повноти та якості відпрацювання навчально-методичних матеріалів для проведення занять, якість проведених навчальних занять, якість доповіді та презентаційних матеріалів, штрафні та заохочувальні бали.

$$R = R_{3M1} + R_{3M2} + \dots + R_{3MX} + R_{ДЗ}$$

(Розподілу балів освітнього компоненту “Педагогічна практика” визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

Приклад розподілу балів освітнього компоненту “Педагогічна практика” наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Поточне оцінювання				Підсумкове оцінювання (діф.залік)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	.....	Змістовий модуль X	30	100
X	X		X		

Розмір шкали РСО з освітнього компоненту “Педагогічна практика” дорівнює 100 балів.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

(визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (в балах) з освітнього компоненту “Педагогічна практика”

(визначається розробником програми освітнього компоненту “Педагогічна практика”)

Для визначення оцінки за розширеною (національною) шкалою рейтингова оцінка (в балах) з освітнього компоненту “Педагогічна практика” (R) переводиться згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Накопичувальної бальної шкала (рейтингова оцінка кредитного модуля (R) в балах)	Оцінка за розширеною шкалою
90 - 100	відмінно
80 - 89	дуже добре
65 - 79	добре
55 - 64	задовільно
50 - 54	достатньо
35 - 49	незадовільно
1 - 34	неприйнятно

Результати педагогічної практики ад’юнктів оцінюються комплексно, за 100-бальною шкалою, як сума балів поточного оцінювання та оцінювання за результатами захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики, з урахуванням рівня виконаних завдань практики, змісту наданих документів, всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу або науково-дослідної роботи, навчання, розвитку і професійної підготовки ад’юнктів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

6. Засоби діагностики успішності навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад’юнкта.

Для визначення рівня знань ад’юнкта застосовується процедура формування підсумкової оцінки з освітнього компоненту Педагогічна практика за двома складовими: результатами поточної навчальної діяльності ад’юнкта (поточний контроль) та результатами діагностики якості знань (підсумковий контроль – диференційований заліку у вигляді захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад’юнкта).

Поточний контроль здійснюється під час проведення поточної навчальної діяльності ад’юнкта і передбачає послідовне і систематичне накопичення балів за виконання всіх запланованих етапів проходження практики, контрольних завдань (запланованих заходів), проведення навчальних занять згідно розкладу інших видів робіт ад’юнкта, зазначених у робочій програмі педагогічної практики ад’юнкта.

Поточний контроль та оцінювання запланованих етапів проходження практики, контрольних завдань (запланованих заходів), проведення

навчальних занять згідно розкладу інших видів робіт ад'юнкта, зазначених у робочій програмі педагогічної практики ад'юнкта, здійснює керівник практики шляхом аналізу та оцінки систематичної роботи ад'юнкта.

Оцінка процесу проходження педагогічної практики ад'юнкту, яка визначається під час поточного контролю керівником практики є рекомендаційною.

Підсумковий контроль проводиться в формі захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта комісією, яка строюється рішенням начальника (завідувача) кафедри, до складу якої входять начальник кафедри, науковий керівник та науково-педагогічний працівник кафедри за фахом.

Допуск ад'юнкта до захисту звіту про виконання робочої програми педагогічної практики визначається за рішенням кафедри.

Підсумкова оцінка за педагогічну практику виставляється у відомість обліку успішності.

7. План виконання індивідуального завдання педагогічної практики

№ з\п	Вид діяльності за програмою практики	Кількість годин	Термін виконання	Кількість отриманих балів	Відмітка про виконання
2 рік навчання					
1.	Ознайомлення з нормативно-правовими документами з організації освітнього процесу				
2.	Вивчення наявних на кафедрі навчально-методичних матеріалів (робочої програми дисципліни, що планується до викладання, завдань для практичних занять та семінарів; тестів, тощо)				
3.	Розробка та оформлення навчально-методичного забезпечення для проведення навчальних занять				
4.	Підготовка навчально-методичного забезпечення проведення заліків та екзаменів з дисципліни _____ (назва дисципліни)				
5.	Участь (разом з провідними викладачами) у проведенні заліків та екзаменів _____ (назва дисципліни)				

6.	Проведення пробного заняття ад'юнктом за участі науково-педагогічних працівників кафедри з _____ (назва дисципліни)				
7.	Проведення групових занять з навчальної дисципліни _____ (назва дисципліни)				
8.	Проведення практичних занять з навчальної дисципліни _____ (назва дисципліни)				
Всього за другий рік навчання: <i>годин/кредитів</i>					
3 рік навчання					
9	Підготовка навчально-методичного забезпечення проведення модульних контрольних робіт з дисципліни _____ (назва дисципліни)				
10	Розробка та оформлення навчально-методичного забезпечення для проведення навчальних занять				
11	Підготовка навчально-методичного забезпечення проведення заліків та екзаменів з дисципліни _____ (назва дисципліни)				
12	Участь (разом з провідними викладачами) у проведенні заліків та екзаменів _____ (назва дисципліни)				
13	Проведення пробного заняття ад'юнктом за участі науково-педагогічних працівників кафедри з _____ (назва дисципліни)				
14	Проведення групових занять з навчальної дисципліни _____ (назва дисципліни)				
14	Проведення групових занять з навчальної дисципліни _____ (назва дисципліни)				
Всього за третій рік навчання: <i>годин/кредитів</i>					
Всього за програмою педагогічної практики: <i>годин/кредитів</i>					

8. Інформаційне забезпечення робочої програми педагогічної практики

1. Закон "Про вищу освіту" – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

2. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах). Постанова кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 - <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248945529>.

3. Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. Наказ МО України від 09.01.2020 №4 - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20#Text>

4. Положення про організацію освітнього процесу у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

5. Положення про наукову і науково-технічну діяльність у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, яке затверджено рішенням вченої ради Інституту від 29.12.20 р. (протокол № 5);

6. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут;

7. Положення про організацію педагогічної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

8.

9.

ПОГОДЖЕНО
Науковий керівник

_____

(військове звання, підпис, прізвище)

“ ___ ” _____ 20 __ року

ПОГОДЖЕНО
Керівник практики

_____

(військове звання, підпис, прізвище)

“ ___ ” _____ 20 __ року

Ад’юнкт

_____

(військове звання, підпис, прізвище)

“ ___ ” _____ 20 __ року

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Начальник кафедри
 полковник

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗВІТ
про виконання робочої програми педагогічної практики ад'юнкта

_____ (військове звання, прізвище та ініціали ад'юнкта)

_____ (підрозділ де проходив педагогічну практику ад'юнкта)

Керівник практики _____

_____ (посада, військове звання, прізвище та ініціали)

(текст звіту відповідно до змісту педагогічної практики)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали ад'юнкта)

Висновок та зауваження керівника практики:

_____ (оцінка в балах)

Керівник практики _____

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Висновок кафедри _____

Захищено _____

_____ (в балах)

Підсумкова оцінка _____

_____ (оцінка в балах та за розширеною (національною) шкалою)

Ухвалено на засіданні кафедри
 протокол від “ ____ ” _____ 20__ р

№ _____

Науковий керівник:

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Викладач:

_____ (підпис)

_____ (прізвище та

ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ року